

*Олена Леонідівна СОКУР,
кандидат наук із соціальних комунікацій,
старший науковий співробітник
Інституту бібліотекознавства НБУВ
(Київ, Україна)
<https://orcid.org/0000-0001-9861-3283>
e-mail: sokuro@ukr.net*

УКРАЇНСЬКИЙ БІБЛІОГРАФ К. І. СКОКАН: ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Розглянуто життєвий, трудовий шлях і творчий доробок Катерини Єронімівни Скокан (1920–1977) — українського бібліографа, шевченкознавця, автора, співавтора, упорядника ґрунтовних бібліографічних праць, співробітника відділу бібліографії Центральної наукової бібліотеки (нині Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, НБУВ), де вона працювала з 1945 по 1977 р. на посадах бібліотекаря, бібліографа, старшого бібліографа, завідувача сектору, старшого редактора, головного бібліографа. Досліджено її вагомий внесок у розбудову вітчизняної бібліографії. Виявлено та проаналізовано бібліографічні праці, автором і співавтором котрих вона була, які залишаються важливими джерелами цінної наукової інформації. Зроблено висновок про потребу подальшого більш ґрунтовного дослідження бібліографічної спадщини К. І. Скокан.

Ключові слова: К. І. Скокан, Ю. О. Меженко, бібліографія, бібліографічний покажчик, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

Цього року виповнилося сто років від дня народження Катерини Єронімівни (Єронімівни) Скокан (1920–1977) — українського бібліографа, шевченкознавця, автора, співавтора, упорядника ґрунтовних бібліографічних покажчиків творчої спадщини Тараса Шевченка та Максима Рильського, наукової — Агатангела Кримського, Петра Ляценка та Костя Гуслистого, бібліографічного редактора біобібліографій та бібліографій видатних українських учених ¹, автора статей із питань теорії та методики бібліографії, рецензій на бібліографічні праці тощо. К. І. Скокан — дружина та помічниця видатного бібліографа, бібліотекознавця, книгознавця, літературознавця Юрія Олексійовича Меженка.

К. І. Скокан

У період незалежності України активно розвивається порівняно новий напрям вітчизняного бібліотекознавства, пов'язаний із дослідженням внеску знаних фахівців у розвиток бібліотечної науки і практики. Досліджуються постаті фундаторів українського бібліотекознавства — Д. І. Багалія, Д. А. Балики, Л. Ю. Биковського, В. Ф. Іваницького, І. І. Кревецького, С. І. Маслова, Ю. О. Меженка, К. І. Рубинського, С. П. Постернака, С. О. Сірополка, М. І. Ясинського та інших. Важливим напрямом є висвітлення доробку сучасних дослідників — Т. В. Добко, Л. А. Дубровіної, Г. І. Ковальчук, Т. І. Ківшар, М. С. Слободяника та інших. За твердженням М. С. Слободяника, сучасні дослідження створюють базу для підготовки фундаментальної праці, присвяченої внеску в бібліотечну науку України її фундаторів і провідних сучасних учених [8, с. 20].

¹ М. Т. Рильський : бібліогр. покажч. 1907–1965 / АН УРСР, ЦНБ ; уклад. К. Є. Скокан ; відп. ред. С. А. Крижанівський. Київ : Наук. думка, 1970. 520 с.; *Кость Григорович Гуслистий* / АН УРСР ; уклад. К. І. Скокан. Київ : Наук. думка, 1972. 55 с. (Сер. «Біобібліографія вчених УРСР»); *Украинская литература. Дооктябрьский период* : рек. указ. / Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина, АН УССР, Гос. публ. б-ка ; сост.: И. З. Бойко, М. В. Булавицкая, А. М. Гимельфарб, Л. И. Гольденберг, А. А. Кунина, Е. И. Скокан ; науч. ред. А. И. Киселев ; под общ. ред. А. А. Куниной. М., 1957. 181 с.; *Петр Иванович Лященко. 1876–1955* : библиогр. указ. / сост.: Г. П. Киктенко, Е. И. Скокан ; отв. ред. Д. Ф. Вирник. Киев, 1961. 64 с. (Сер. «Ученые УССР / АН УССР»); *Т. Г. Шевченко* : бібліогр. літ. про життя і творчість, 1839–1959 : в 2 т. Т. 1 : (1839–1916) / АН УРСР, Держ. публ. б-ка ; відп. ред. Є. П. Кирилюк ; склали: І. З. Бойко, Г. М. Гиммельфарб, О. Д. Кізлик, Є. С. Кравченко, К. Є. Скокан, Л. В. Беляева. Київ, 1963. 424 с.; *Т. Г. Шевченко* : бібліогр. літ. про життя і творчість. 1839–1959 : в 2 т. Т. 2 : (1917–1959) / АН УРСР, Держ. публ. б-ка ; відп. ред. Є. П. Кирилюк ; склали: І. З. Бойко, Г. М. Гиммельфарб, М. В. Булавицька, Л. В. Беляева, К. Є. Скокан. Київ, 1963. 604 с.; *Леся Українка* : бібліогр. покажч. 1884–1970 / АН УРСР, ЦНБ, Львів. наук. б-ка ; уклад.: М. В. Булавицька, М. О. Мороз ; відп. ред. М. Д. Деркач ; бібліогр. ред.: Л. В. Беляева, К. І. Скокан. Київ : Наук. думка, 1972. 391 с.; *А. Ю. Кримський* : бібліогр. покажч. (1889–1971) / АН УРСР, ЦНБ ; уклад.: Н. М. Деркач, Н. М. Ісаєва, Г. М. Мартиненко, К. І. Скокан ; відп. ред. О. Є. Засенко. Київ : Наук. думка, 1972. 168 с.; *Центральна наукова бібліотека* : покажч. літ., 1970–1974 рр. / АН УРСР, ЦНБ ; уклад.: К. І. Скокан, О. Я. Лук'яненко, М. К. Погребняк, Н. О. Шемець ; відп. ред. С. К. Гутянський. Київ, 1975. 51 с.; *Ювілейна Ленініана України* : покажч. літ., серп. 1968–1971 рр. / АН УРСР, ЦНБ ; уклад.: К. І. Скокан, Т. А. Балабушевич, П. Х. Беляєва, Ю. Л. Гунченко, Р. С. Жданова, В. С. Кабкова. Київ : Наук. думка, 1978. 356 с.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що в Україні немає біобібліографічного ресурсу, який містив би і біографічну інформацію про вітчизняних бібліографів, і про їхній доробок. Ми погоджуємося з думкою О. М. Яценка, що складність в укладанні пов'язана, перш за все, з міжгалузевим характером досліджень та недостатньою скоординованістю дій, адже інформація розпорошена по бібліотеках, архівах, приватних колекціях [14, с. 225–226]. По-друге, на наше переконання, це питання недостатньо висвітлюється як на професійних форумах, так і серед громадськості. Тому узгодження теоретичних питань із методики формування такого ресурсу, підготовка списку персоналій та розподіл між виконавцями є одним з актуальних завдань сучасного вітчизняного бібліографознавства.

Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого працює над реалізацією наукового проекту «Українська бібліотечна енциклопедія». «Це перша спроба в історії вітчизняної бібліотечної галузі заявити про себе у форматі систематизованого зводу концептуально організованих і апробованих відомостей» [4]. Цей проект зручний для використання, інформативний, є максимально актуалізованим науково-довідковим ресурсом, адресованим не лише бібліотечним фахівцям, а й широкому загалу, як і було задумано організаторами.

У межах проекту формується розділ «Персоналії», який містить статті про науковців, організаторів бібліотечної справи, бібліотечних фахівців-практиків, чия діяльність вплинула на становлення та розвиток вітчизняної бібліотечної справи, а також про сучасних фахівців бібліотечної справи. В «Українській бібліотечній енциклопедії» висвітлено доробок відомих бібліографів, зокрема В. С. Бабича, І. О. Вовченко, М. Ф. Грідіної, Я. Р. Дашкевича, К. І. Скокан, Я. І. Стешенка, В. В. Шпілевич та інших. Схарактеризовано бібліографічну діяльність знаних науковців — Я. Д. Ісасвича та П. А. Тутковського.

В архіві Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського зберігається особова справа К. І. Скокан. У відділі рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України в особовому фонді Ю. О. Меженка зберігаються її щоденники, які вона вела майже все життя і які є цінним джерелом з історії бібліотечної справи, книгознавства, бібліографії, а також історії найбільшої книгозбірні України. Власний особовий фонд К. І. Скокан відсутній.

Народилася Катерина Ієронімівна 7 квітня 1920 р. у станиці Полтавській Кубанської області (нині Краснодарський край Російської Федерації). У 1922 р. родина, рятуючись від репресій, переїхала на Чернігівщину в місто Остер, де батьки спочатку вчителювали в міс-

цевій школі, а пізніше батько був завідувачем місцевої метеорологічної станції, а мати працювала там спостерігачем.

У 1938 р. закінчила Остерську середню школу № 1 і стала студенткою фізико-математичного факультету Київського державного університету. Через кілька місяців навчання Катерина Ієронімівна склала екстерном іспити на філологічний факультет того ж закладу і вже з наступного 1939 р. стала студенткою філологічного факультету за спеціальністю «російська мова і література».

Від початку війни К. І. Скокан повернулася до батьків в Остер і жила там до кінця окупації Кисва. Цей період вона згадувала неохоче, а штамп «перебував на окупованій території» супроводжував її все життя.

Зі щоденника, запис від 10 травня 1960 р.: *«Снова несколько раз услышала фразу: была на оккупированной территории; да что ей война, разве она ее знает. Старую: раньше такие слова вызывали возмущение, а сейчас горечь, запрятанную глубоко. Значит не простили, не забыли?! <...> Вы много рассказываете о трудностях и ужасах эвакуации и бомбежки. Да, это так. А вы знаете, что с сентября 1941 г. по сентябрь 1943 г. моя жизнь вычеркнута. Я пытаюсь припомнить что это было и не могу. Просто на меня надвигается черная пелена и я ничего не помню»* [2, № 2888, арк. 2].

З січня 1944 р. вона продовжила навчання в університеті. А вже 1 жовтня 1945 р. з дипломом випускниці філологічного факультету та направленням на роботу Катерина Ієронімівна прийшла працювати у Бібліотеку Академії наук (нині НБУВ) на посаду бібліотекаря і залишилася тут на все життя.

У 1945 р. Бібліотеку очолив Ю. О. Меженко, якому було доручено повоєнне відродження найбільшої книгозбірні України. Як зазначав Я. Р. Дашкевич, Юрій Олексійович був видатною постаттю культурного відродження післяреволюційних років, один з перших керівників Всенародної бібліотеки України (1920–1922), фундатор досліджень з історії української книжки — перший директор Українського наукового інституту книгознавства (1922–1931), засновник журналу європейського рівня «Бібліологічні вісті» (1923–1930), творець найбільшої у світі колекції шевченкіани (15 тис. од. зберігання), людина невсипущої енергії і твердих переконань [1].

За ініціативою Юрія Олексійовича при Бібліотеці Академії наук відкрилися заочні відділення Московського та Ленінградського інститутів культури, що дало змогу здобувати фахову освіту з бібліотечної справи та формувати штат кадрів вищої кваліфікації без відриву від основного місця роботи. Це сприяло підвищенню кваліфікації співробітників та удосконаленню бібліотечно-бібліографічних процесів

загалом. Як писав Я. Н. Прайсман, «утворення при Бібліотеці точки учбово-консультаційного пункту Московського або Ленінградського Бібліотечного Інституту сприятиме поширенню серед співробітників заочного навчання і зростанню кількості заочників» [5, с. 62].

Недавня випускниця Київського державного університету, Катерина Ієронімівна стала студенткою заочного відділення факультету бібліографії Московського бібліотечного інституту ім. В. Молотова (нині Московський державний інститут культури), який закінчила 1948 р. дипломованим бібліографом, отримавши другу вищу освіту.

У відділі бібліографії Центральної наукової бібліотеки АН УРСР (ЦНБ АН УРСР, нині НБУВ) К. І. Скокан пропрацювала все життя — від 1945 до 1977 р. — на посадах бібліотекаря, бібліографа, старшого бібліографа, завідувача сектору, старшого редактора, головного бібліографа. Вона є автором і співавтором багатьох бібліографічних праць, які й нині залишаються важливими джерелами цінної наукової інформації.

Під час роботи в Бібліотеці К. І. Скокан одноосібно підготувала ґрунтовний бібліографічний показчик творчої спадщини М. Т. Рильського, у якому всі залучені матеріали опрацьовано *de visu*, а ті, які не вдалося розшукати, позначено зірочкою. У показчику також відображено матеріали, які впродовж багатьох років збирала бібліограф В. В. Шпілевич й передала Катерині Ієронімівні для використання [7, с. 4].

К. І. Скокан працювала над персоналією Максима Тадейовича не випадково, адже вона знала його особисто. У її щоденниках збереглося багато записів про роботу над показчиком у київській квартирі поета й на дачі в Голосієво.

Зі щоденника, запис від 23 серпня 1967 р.: «Забрала додому всю роботу по Рьльському и работала днем и ночью. Все же кое-что сделала, но еще осталось много. Никак я не окончу этой работы» [2, № 2900, арк. 33].

У бібліографічному показчику «М. Т. Рильський» було враховано всі матеріали, які становлять літературну спадщину видатного поета й розкидані по численних збірках та періодичних виданнях, щоб допомогти науковцям, викладачам вишів, учителям, бібліотекарям у вивченні та популяризації багатоманітної спадщини, що охоплює літературну, наукову та громадську діяльність видатного українця.

Зі щоденника, запис від 17 грудня 1967 р.: «Меня охватывает отчаяние. Сколько времени сижу целыми днями над «Рьльским», а конца не видно. <...> Вот сижу дома, беру отпуск за свой счет и работаю, работаю день и ночь» [2, № 2900, арк. 51].

Треба зазначити надзвичайну скрупульозність Катерини Ієронімівної як укладача, адже в описі видань творів М. Т. Рильського вра-

ховано прізвища всіх осіб, які брали участь у виданні (співавтор, редактор, упорядник, ілюстратор, автор приміток тощо), скрізь зазначено наклад, повністю наведено зміст кожного видання, за наявності вказано присвяти автора тощо. У хронологічному порядку подано рецензії на окремі видання, які вміщено після їх опису.

Загалом покажчик складається з шести розділів, які становлять дві основні частини бібліографії: перші п'ять розкривають багатогранну творчість М. Т. Рильського (окремі видання творів; твори у збірниках та періодичних виданнях; твори в перекладах російською; М. Т. Рильський — редактор; М. Т. Рильський — перекладач), у шостому розділі зібрано літературу про життя та творчість поета. Як писала К. І. Скокан, «разом взяті, вони допоможуть дослідникам більш повно, конкретніше і яскравіше уявити собі багатогранний талант М. Т. Рильського» [7, с. 4].

Головний бібліограф К. І. Скокан також одноосібно уклала покажчик наукової спадщини дослідника української культури та етнографії Костя Григоровича Гуслистого (видання вийшло у серії «Бібліографія вчених УРСР»), у якому вичерпно представлено наукову, педагогічну і громадську діяльність відомого вченого, члена-кореспондента АН УРСР. Відомий шевченкознавець, член-кореспондент Всеукраїнської академії наук Євген Степанович Шаблювський підготував вступну статтю до покажчика, у якій висвітлив життєвий шлях і науковий доробок ученого [13].

Вагомим здобутком К. І. Скокан-бібліографа є участь у підготовці відомої двотомної бібліографії про життя та творчість Т. Г. Шевченка, яку укладали співробітники бібліографічного відділу Державної публічної бібліотеки АН УРСР (нині НБУВ) та співробітники Львівської бібліотеки АН УРСР (нині Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника). За визначенням укладачів, «бібліографічний покажчик „Тарас Григорович Шевченко. Література про життя і творчість” (т. 1 — 1839–1916 рр., т. 2 — 1917–1959 рр.) є спробою складання однієї з частин зведеної наукової шевченківської бібліографії» [12, с. 3].

Під час укладання покажчика за весь охоплений період 1839–1959 рр. було опрацьовано каталоги й фонди Державної публічної бібліотеки АН УРСР, Львівської бібліотеки АН УРСР, найбільших бібліотек тодішнього Радянського Союзу, архівів та музеїв. Також зібрано й опрацьовано наявні бібліографічні покажчики, загальні бібліографічні огляди, замітки, прикнижкові, внутрішньотекстові й підрядкові бібліографії з різних видань, «Літописи друку» УРСР та СРСР, які реєструють книги, статті, рецензії. Укладачі-бібліографи ретельно переглянули численні періодичні українські видання — літературно-мистецькі і громадсько-політичні журнали, збірники й аль-

манахи, українські центральні й обласні газети, провідні радянські періодичні видання. Важливо, що весь поданий у бібліографії матеріал описаний *de visu*, лише в поодиноких випадках, якщо література описувалася за джерелами, укладачі позначили її у відповідних місцях зірочкою. Усього зареєстровано записів у першому томі понад 5000, у другому — близько 7000 назв. Матеріали в покажчику — анотовані, за винятком тих випадків, коли назва книги або статті визначає зміст матеріалу. В анотаціях розкрито зміст збірників, монографій, які мають назви розділів, наукових записок і журналів, повністю або частково присвячених Т. Г. Шевченкові. А хронологічний порядок розміщення матеріалів відображає історію створення бібліографії видатного українця.

Катерина Ієронімівна не раз була керівником груп з укладання бібліографічних покажчиків, зокрема й присвяченого науковій та творчій спадщині видатного українського вченого-сходознавця, славіста, історика, перекладача, письменника, одного з фундаторів Всенародної бібліотеки України (нині НБУВ), Всеукраїнської Академії наук (нині Національна академія наук України), академіка АН УРСР, заслуженого діяча науки України Агатангела Юхимовича Кримського.

Зі щоденника, запис від 13 жовтня 1968 р.: *«Во вторник окончила редакцию «Ленин і Україна». Вот, думаю, как хорошо, теперь гонка и нервничание окончились и можно будет спокойно заняться фондами, наукой. Так нет, буквально на следующий день «выскочила» новая тема и к тому же сверхурочная — «Крымский». И снова все эти дни мысль об этой работе не покидает меня. Как да что, кто будет делать? К тому же в этой работе я буду «керівником», а я так не люблю «керувати». Единственно утешаю себя тем, что сама буду делать бо́льшую часть работы. А это очень трудная и сложная работа»* [2, № 2902, арк. 5].

У 1972 р. побачив світ бібліографічний покажчик, присвячений видатній доньці українського народу Лесі Українці, бібліографічну редакцію якого здійснювала і К. І. Скокан. Працювала й над бібліографічним покажчиком, присвяченому науковій спадщині члена-кореспондента Академії наук СРСР та академіка АН УРСР Петра Івановича Лященка. У 1975 р. була керівником групи з підготовки бібліографічного покажчика літератури за 1970–1974 рр. публікацій співробітників ЦНБ АН УРСР, а покажчик «Ювілейна Ленініана України» вийшов у світ уже після її смерті в 1978 р.

Катерина Ієронімівна була ініціатором, керівником та співавтором науково-допоміжних бібліографічних покажчиків, які ввійшли в золотий фонд української бібліографії й високо оцінені на сторінках вітчизняної та зарубіжної преси. Усі покажчики, над якими працю-

вала Катерина Ієронімівна, вирізняються скрупульозним відбором матеріалів та ретельністю в опрацюванні поданих джерел. У бібліографічних описах якнайширше розкрито зміст та специфіку кожного видання, які майже всі опрацьовувалися *de visu*.

Працюючи завідувачкою сектору каталогів Державної публічної бібліотеки АН УРСР, К. І. Скокан була членом Бібліотекознавчої комісії, яка входила до складу Бібліотечної ради при Президії Академії наук УРСР (Постанова Президії Академії наук Української РСР від 15 січня 1964 р. № 12 «Про реорганізацію Бібліотечної комісії при Президії АН УРСР у Бібліотечну раду при Президії АН УРСР») [3, с. 80–84].

Цікавим є запис у щоденнику від 9 грудня 1969 р.: «*Ст. Кор. (Степан Корнійович Гутянський — директор ЦНБ АН УРСР у 1969–1979 рр. — О. С.) предложил мне место его заместителя. <...> Я могу хорошо работать, люблю работу, но руководить я не умею и не хочу. Добра от этого ни мне, ни библиотеке не будет, только зло, т. к. как администратор я завалю работу, а мой уход из отдела завалит библиографическую работу. Ст. Кор., как умный человек это понял и согласился*» [2, № 2904, арк. 18].

Катерина Ієронімівна мала громадське навантаження — читала лекції з улюбленої бібліографії в товаристві «Знання» та для слухачів курсів підвищення кваліфікації.

Зі щоденника, запис від 22 грудня 1960 р.: «*Мой отдых — работа. Здесь я нахожу успокоение, благодарность, моральное удовлетворение. <...> Я очень люблю свою работу, библиографию. Для ее пропаганды я готова работать день и ночь. <...> Благодарность получаю, вижу, как нравится людям моя лекция, вижу, что понятие библиографии перестает быть для них абстрактным, заинтересовывает. Эта благодарность, интерес — дороже денег. Я бы все свои знания, всю себя отдала людям, лишь бы знать, что нужна им*» [2, № 2888, арк. 7].

Зі щоденника, запис від 24 лютого 1961 р.: «*Прошло уже две лекции. Интересно. Мне кажется, я бы была пламенным пропагандистом, уж очень я люблю рассказывать о любимой моей библиографии. Конечно, эти лекции стоят нервов и напряжения. Каждый день работаю много. Все хочется, чтоб было интересно, чтоб чего не пропустить и в то же время не надоесть слушателям*» [2, № 2888, арк. 11].

У 1961 р., після смерті Ольги Олександрівни Готт, дружини Ю. О. Меженка, яку Катерина Ієронімівна знала особисто, вона почала ним опікуватися: допомагала по господарству та виконувала обов'язки секретаря. Згодом погодилася стати його дружиною. «Безкорислива, великої душі людина, Катерина Ієронімівна не лише доглядала за хворим, а в останні роки життя майже безпорадним Юрієм

Олексійовичем, але і вела його листування, картотеку шевченкіани, переписувала підготовлені до друку його праці», — пише дослідниця бібліографічної спадщини Юрія Меженка Н. В. Стрішенець [11, с. 101]. «„Дружина” Меженка Катя (очевидно — формальна) — дуже зрівноважена, культурна і привітна людина. Вони на „Ви”. Очевидно, вона також впливає сприятливо на Меж[енка] — та стримує його капризний характер» — зі щоденникових записів Ярослава Романовича Дашкевича [6, с. 52–53].

Зі щоденника, запис від 18 березня 1961 р.: «...кончилась жизнь человека. И под угрозой жизнь второго человека. ...А как же богатейшая и ценнейшая коллекция? Так ведь библиография Шевченка и не сделана. Кто ее окончит? Конечно, найдутся люди. Но мне почему-то кажется, что на мне лежит моральная ответственность за эту работу» [2, № 2888, арк. 17].

Під впливом чоловіка — видатного бібліографа Ю. О. Меженка — Катерина Ієронімівна розробляла методику складання біобібліографічних покажчиків. В особовому фонді Ю. О. Меженка зберігається фрагмент роботи К. І. Скокан «До методики складання біобібліогра-

Святкування 70-річчя Юрія Олексійовича Меженка 18 червня 1962 р.
Сидять: К. Скокан, Ю. Меженко, С. Кирилюк, М. Шумило.
Стоїть: Б. Антоненко-Давидович.

фічних показчиків», але сторінки, де викладено суть методики, не збереглися (з 16 сторінок відсутні з 6-ї до 14-ї) [10].

Зі щоденника, запис від 14 жовтня 1964 р.: «Дни бегут. И за эти годы я услышала много интересного, что надо было бы записать. <...> Это его воспоминания и мысли о литературе, театре, музыке, библиографии. Какие встречи! Какие воспоминания! А сколько встреч и с какими интересными людьми! И все это забывается, уходит в вечность» [2, № 2900, арк. 3].

Після смерті чоловіка (Ю. О. Меженко помер у 1969 р.) Катерина Ієронімівна впродовж 1970 та 1971 рр. передала до архіву Інституту літератури Академії наук УРСР творчу спадщину великого бібліографа. «Про подальшу долю бібліотеки й архіву Юрія Олексійовича, які після його смерті перейшли до його вдови К. Є. Скокан, Ярослав Романович [Дашкевич] довідувався від спільних знайомих киян. Доля Меженкової вдови склалася трагічно: вона пережила чоловіка всього на вісім років, і, страждаючи від самотності й недуг, продовжувала спродувати цінні книжки, впускаючи додому лише одного знайомого букініста» [6, с. 62].

Після смерті Катерини Ієронімівни в 1977 р. книжки й документи, що ще залишилися, було перевезено до Центральної наукової бібліотеки АН УРСР, про що дізнаємося з листа Федора Сарани до Ярослава Дашкевича від 5 грудня 1979 р.: «...рештки книг, які залишилися вже після смерті К. І. Скокан, перевезено у ЦНБ АН УРСР, їх опис зроблено у відділі бібліографії» [6, с. 62–63].

Дослідниця спадщини Юрія Меженка Н. В. Стрішенець висловила сумнів щодо цілості збереженої і переданої колекції: «Доля колекції однак мало зрозуміла. За відомостями Ф. К. Сарани, її було перевезено до Бібліотеки Академії наук. Скоріше за все, вона була розпорощена після смерті власника» [11].

У щоденнику К. І. Скокан є запис від 17 липня 1965 р., який свідчить про те, що Ю. О. Меженко ще за життя почав розпродувати свою багату бібліотеку: «И опять вчера чуть не плакала. Эта мания продажи книг меня убивает. Продана вся укр[аинская] лит[ература]. Мне будет просто стыдно смотреть людям в лицо. <...> Я ведь так люблю Смольча. Ни одной книги нет. Тут я еще себя тешу тем, что потом куплю и Смольча и Лесю [Украинку] и Котляревського. А специальные, библиограф[ические] изд[ания]? Ведь их я никогда и нигде не куплю» [2, № 2900, арк. 18].

Катерина Ієронімівна не мала дітей, її дітьми, покликком душі та радістю була Бібліотека й улюблена бібліографія. Вона все життя працювала, і останнім записом в її особовій справі є виписка з Наказу 111-к від 29.11.1977 р.: «Тов. Скокан К. І. — головного бібліографа

науково-бібліографічного відділу з 26 листопада ц. р. виключити зі списків ЦНБ АН УРСР у зв'язку зі смертю».

За багаторічну плідну працю Катерину Ієронімівну відзначено численними грамотами та подяками, зокрема Президії Верховної Ради УРСР. Але найбільшою нагородою для неї стала велика шана бібліотечної, наукової і творчої спільноти, адже її діяльність високо оцінювали колеги-бібліографи, літературознавці, письменники [9].

Кажуть, що людина жива, поки про неї пам'ятають. Пам'ять про Катерину Ієронімівну живе в її бібліографічних працях, яким вона присвятила все своє життя. Зі щоденника, запис від 13 грудня 1968 р.: *«А для мене перше — бібліотека. Это мой дом, моя семья, моя жизнь»* [2, № 2902, арк. 7].

З ім'ям К. І. Скокан пов'язаний значний етап розбудови української бібліографії в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського. Своєю багаторічною плідною працею вона разом з іншими бібліографами творила національний бібліографічний контент, популяризуючи український здобуток у світі. Катерина Ієронімівна упродовж усього життя слугувала українській науці загалом і бібліографії зокрема, її непересічна постать та багата бібліографічна спадщина потребують подальших досліджень.

1. Дашкевич Я. Пам'яті Юрія Меженка / Я. Дашкевич // Сучасність. – 1992. – № 10. – С. 116–123. – Режим доступу: http://shron2.chtyvo.org.ua/Suchasnist/1992_N10_378.pdf
2. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Відділ рукописних фондів та текстології. – Ф. 191 : Архів Ю. О. Меженка.
3. Інформаційно-бібліотечна рада Національної академії наук України: історія діяльності, документи і матеріали / НАН України, Інформ.-біблі. рада НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; авт.-упоряд.: А. А. Свобода, Г. І. Солоіденко, Т. Л. Кулаковська ; відп. ред. О. С. Онищенко. – Київ, 2013. – 142 с.
4. Науковий проект «Українська бібліотечна енциклопедія» / Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого. – Режим доступу: <http://ube.nlu.org.ua/AboutProject>
5. Прайсман Я. Н. Наше навчання / Я. Н. Прайсман // Журнал Бібліотеки Академії Наук УРСР. – 1946. – № 1. – С. 59–62.
6. Сварник Г. І. Юр Меженко і Ярослав Дашкевич: службові, творчі та особисті взаємини / Г. І. Сварник // «І тільки незмінна книга!» : зб. статей до 120-річчя від дня народження Юрія Олексійовича Меженка (1892–1969). – Київ, 2013. – С. 45–70.
7. Скокан К. Від укладача / К. Скокан // М. Т. Рильський : бібліогр. покажч., 1907–1965 / АН УРСР, ЦНБ ; уклад. К. Є. Скокан ; відп. ред. С. А. Крижанівський. – Київ : Наук. думка, 1970. – С. 3–4.
8. Слободяник М. С. Українське бібліотекознавство на зламі століть / М. С. Слободяник // Українське бібліотекознавство (1991–2008) : наук.-допом. бібліогр. покажч. / М-во культури і туризму України, Держ. закл.

- «Нац. парлам. б-ка України»; уклад.: М. С. Слободяник, О. А. Політова; наук. ред. та авт. вступ. ст. М. С. Слободяник; відп. за вип. Т. І. Вилегжаніна. – Київ, 2010. – С. 5–20.
9. Сокур О. Катерина Ієронімівна (Єронімівна) Скокан — бібліограф українського письменства / Олена Сокур // Бібліотечний вісник. – 2020. – № 2. – С. 50–52. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2020_2_11
 10. Сокур О. Л. Скокан Катерина Ієронімівна (Єронімівна) / О. Л. Сокур // Українська бібліотечна енциклопедія : наук. проект / Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого. – 04.01.2019. – Режим доступу: [http://ube.nlu.org.ua/article/Скокан_Катерина_Ієронімівна_\(Єронімівна\)](http://ube.nlu.org.ua/article/Скокан_Катерина_Ієронімівна_(Єронімівна))
 11. Стрішенець Н. В. Бібліографічна спадщина Юрія Меженка / Н. В. Стрішенець. – Київ, 1997. – 144 с.
 12. Т. Г. Шевченко : бібліогр. літ. про життя і творчість, 1839–1959 : в 2 т. Т. 1 : (1839–1916) / АН УРСР, Держ. публ. б-ка; відп. ред. Є. П. Кирилюк; склали: І. З. Бойко, Г. М. Гиммельфарб, О. Д. Кізлик, Є. Є. Кравченко, К. Є. Скокан, Л. В. Беляєва. – Київ, 1963. – 424 с.
 13. Шаблювський Є. С. Короткий біографічний нарис та характеристика основних праць К. Г. Гуслистого / Є. С. Шаблювський // Кость Григорович Гуслистий / АН УРСР; уклад. К. І. Скокан. – Київ : Наук. думка, 1972. – С. 3–8.
 14. Яценко О. М. Місце і роль біобібліографічної діяльності в стратегії розвитку сучасних бібліотек / О. М. Яценко // Українська біографістика = Biographistica Ukrainica. – Київ, 2018. – Вип. 16. – С. 225–237. <https://doi.org/10.15407/ub.16.225>

REFERENCES

1. Dashkevych, Ya. (1992). Pamiati Yuriiia Mezhenka [In memory of Yuri Mezhenko]. *Suchasnist*, 10, 116-123. Retrieved from http://shron2.chtyvo.org.ua/Suchasnist/1992_N10_378.pdf [In Ukrainian].
2. Fond 191 : Archive of Yu. O. Mezhenko. Shevchenko Institute of Literature of National Academy of Sciences of Ukraine. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
3. Svoboda, A. A., Soloidenko, H. I., & Kulakovska, T. L. (Comps.). (2013). *Informatsiino-bibliotечna rada Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy: istoriia diialnosti, dokumenty i materialy* [Information and Library Council of the National Academy of Sciences of Ukraine: History of activities, documents and materials] (O. S. Onyshchenko, Ed.). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
4. Naukovyi proekt “Ukrainska bibliotечna entsyklopediia” [Research project “Ukrainian Library Encyclopedia”] (n. d.). In *The Yaroslav the Wise National Library of Ukraine*. Retrieved from <http://ube.nlu.org.ua/AboutProject> [In Ukrainian].
5. Praisman, Ya. N. (1946). Nashe navchannia [Our training]. *Zhurnal Biblioteky Akademii Nauk URSR*, 1, 59-62. [In Ukrainian].
6. Svarnyk, H. I. (2013). Yur Mezhenko i Yaroslav Dashkevych: sluzhbovi, tvorchi ta osobysti vzaiemyny [Yur Mezhenko and Yaroslav Dashkevych: business, creative and personal relationships]. In *“I tilky nezminna knyha!”* [“And only an unchanging book!”] (pp. 45-70). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

7. Skokan, K. (1970). Vid ukladacha [From the compiler]. In K. Ye. Skokan (Comp.), S. A. Kryzhanivskiy (Ed.) *M. T. Rylskiy: bibliohr. pokazhch., 1907-1965* [M. T. Rylskiy: Bibliographic index, 1907-1965] (pp. 3-4). Kyiv, Ukraine: Nauk. dumka. [In Ukrainian].
8. Slobodianyuk, M. S. (2010). Ukrainiske bibliotekoznavstvo na zlami stolit [Ukrainian library science at the turn of the century]. In M. S. Slobodianyuk, & O. A. Politova (Comps.), M. S. Slobodianyuk (Ed.). *Ukrainske bibliotekoznavstvo (1991-2008)* [Ukrainian Library Science (1991-2008)] (pp. 5-20). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
9. Sokur, O. (2020). Kateryna Ieronimivna (Yeronimivna) Skokan – bibliohraf ukrainskoho pysmenstva [Kateryna Ieronymivna (Yeronymivna) Skokan is bibliographer of Ukrainian literature]. *Bibliotekhnii Visnyk*, 2, 50-52. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2020_2_11 [In Ukrainian].
10. Sokur, O. L. (2019, January 4). Skokan Kateryna Ieronimivna (Yeronimivna) [Skokan Kateryna Ieronymivna (Yeronymivna)]. In *Ukrainska bibliotekna entsyklopediia*. Retrieved from [http://ube.nlu.org.ua/article/Скокан Катерина Ієронімівна \(Єронімівна\)](http://ube.nlu.org.ua/article/Скокан Катерина Ієронімівна (Єронімівна)) [In Ukrainian].
11. Strishenets, N. V. (1997). Bibliohrafichna spadshchyna Yurii Mezhenka [Bibliographic heritage of Yuri Mezhenko]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
12. Boiko, I. Z., Hymmelfarb, H. M., Kizlyk, O. D., Kravchenko, Ye. Ye., Skokan, K. Ye., & Bieliaieva, L. V. (Comps.) (1963). *T. H. Shevchenko: bibliohrafiia literatury pro zhyttia i tvorchist. 1839-1959. T. 1: (1839-1916)* [T. G. Shevchenko: Bibliography of literature about life and work. 1839-1959. Vol. 1: (1839-1916)] (Ye. P. Kyrlyuk, Ed.). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
13. Shabliovskiy, Ye. S. (1972). Korotkyi biohrafichnyi narys ta kharakterystyka osnovnykh prats K. H. Huslystoho [A short biographical essay and a description of the main works of K. G. Guslisty]. In K. Skokan (Comp.). *Kost Hryhorovykh Huslysty* [Kostiantyn Grygorovykh Guslisty] (pp. 3-8). Kyiv, Ukraine: Nauk. dumka. [In Ukrainian].
14. Yatsenko, O. M. (2018). Mistse i rol biobibliohrafichnoi diialnosti v stratehii rozvytku suchasnykh bibliotek [The place and role of biobibliographic activity in the development strategy of modern libraries]. *Ukrainska Biohrafistyka = Biographistica Ukrainica*, 16, 225-237. <https://doi.org/10.15407/ub.16.225> [In Ukrainian].

Стаття надійшла 28.09.2020 р.

Olena SOKUR, Candidate of Social Communications, Senior Research Associate, Institute of Library Science, VNLU (Kyiv, Ukraine).

Ukrainian bibliographer K. I. Skokan: To the 100th anniversary of his birth.

The significant contribution of the Ukrainian bibliographer, Shevchenko scholar, author, co-author, compiler of thorough bibliographic works, employee of the bibliography department of the Central Scientific Library (V. I. Vernadskiy National Library of Ukraine – VNLU) in the development of domestic bibliography has been studied.

The way of life and creative work of K. I. Skokan are considered. The career of a bibliographer in the bibliography department of the Central Scientific Library of the USSR Academy of Sciences (VNLU) where she worked all her life – from

1945 to 1977 – as a librarian, bibliographer, senior bibliographer, head of sector, senior editor, chief bibliographer.

Bibliographic works in which she is the author and co-author, which still remain important sources of valuable scientific information, have been identified and analyzed.

The work of K. I. Skokan, the head of the catalog sector of the State Public Library of the Academy of Sciences of Ukraine, in the Library Science Commission, which was a part of the Library Council under the Presidium of the Academy of Sciences of Ukraine, is covered. Kateryna Ieronymivna also had a social workload – she gave lectures on her favorite bibliography in the Knowledge Society and for students of advanced training courses.

The influence of a man – an outstanding bibliographer Yu. O. Mezhenko – on the scientific work of Kateryna Ieronymivna, in particular, the development of methods for compiling biobibliographic indexes.

The further fate of the books that her husband collected all his life has been clarified. It turned out that after the death of Kateryna Ieronymivna in 1977, the remaining books and documents were transported to the Central Scientific Library of the Academy of Sciences of Ukraine.

Further research of the bibliographic heritage of K. I. Skokan is offered.

Key words: K. I. Skokan, Yu. O. Mezhenko, bibliography, bibliographic index, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine.